
Trowch y sain i fyny: ymchwiliad i'r diwydiant cerddoriaeth fyw

Y Senedd: Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Ymateb gan Gyngor Celfyddydau Cymru

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn croesawu'r ffaith bod y Pwyllgor yn cydnabod pwysigrwydd cerddoriaeth fyw i Gymru. Rydym ni am i bobl Cymru allu creu a phrofi cerddoriaeth fyw a chymryd rhan ynddi ar eu telerau eu hunain. Ond yn ôl *Mae Bywyd Pobl Dduon o Bwys, Ni Chawn ein Dileu*, cymunedau difreintiedig mae anghydraddoldeb wedi gwaethygu yn ystod y pandemig.

Mae'r ymchwiliad yn canolbwyntio ar un maes pwysig o'r diwydiant cerddoriaeth. Ond mae sawl math ar gerddoriaeth fyw ac mae'n digwydd mewn sawl man. Rhaid inni gydnabod bod rhai lleisiau a gweithgarwch ar goll o'r adroddiad.

Fel sefydliad rydym ni'n meddwl am sut y gallwn fynd i'r afael â hyn. Ein nod yw sicrhau bod tegwch ac amrywiaeth yn ganolog i'n gwaith a'n harian. Yn ogystal â chynnal yr asedau sydd yn y maes ac adeiladu arnynt, rhaid inni ystyried yr hyn nad yw'n cael ei ariannu. Rhaid diwallu'r anghenion yn well i wneud yn siŵr bod cerddoriaeth fyw'n cael ei chefnogi'n gynhwysol.

Mae Cymru Greadigol newydd ei sefydlu gan Lywodraeth Cymru ac mae'r tîm yr un mor awyddus i roi amrywiaeth wrth wraidd y gwaith gan bwysleisio cerddoriaeth sy'n cael llai o arian a chefnogaeth. Byddwn ni'n parhau i weithio'n agos gyda'r tîm wrth i ni'n dau fuddsoddi yn y maes.

Bydd gennym swyddogaethau gwahanol. Rhaid bod yn glir am y gwaith y gallwn ei wneud orau a sut y gallwn gydweithio. Er enghraifft, mae Cymru Greadigol yn arwain ar gymorth busnes i leoliadau cerddorol, ond gall lleoliadau hefyd ymgeisio i'r Cyngor am brosiectau o fudd diwylliannol a cyhoeddus clir. Rhaid gwneud hyn gyda'r diffiniad ehangaf o'r diwydiant a'r cerddorion gan weithio gyda nhw yn hytrach nac arwain eu gwaith. Byddwn ni'n gweithio i gyfuno'r gwaith a llunio cynllun gweithredu i nodi'r cyfleoedd yn glir.

Dyma ein hymatebion i argymhellion yr adroddiad sy'n berthnasol i ni.

Argymhelliad 4

Dylai arianwyr cyhoeddus deilwra'r cymorth y maent yn ei roi i'r diwydiant i annog pobl i ddarparu rhywfaint o gerddoriaeth Gymraeg mewn gigs sy'n digwydd yn Saesneg yn bennaf. Dylai Cymru Greadigol ddod â chymunedau sy'n wahanol o ran iaith a math ar gerddoriaeth at ei gilydd i gydweithio.

Rydym ni'n awyddus i ddatblygu gwaith yn y Gymraeg. Rydym ni am fuddsoddi mewn prosiectau sy'n datblygu gallu a sgiliau artistiaid, cerddorion a gweithwyr sydd am weithio yn Gymraeg. Mae'r uchelgais yn sail i'n strategaeth, ein hariannu a'n meini prawf asesu grantiau.

Disgwyliwn i bobl allu ymgysylltu â'r celfyddydau yn eu dewis iaith, boed yn aelodau o gynulleidfau, cyfranogwyr neu artistiaid. Mae hyn yn digwydd mewn prosiectau a ariennir megis Forté, Gorwelion a Focus Cymru. Mae'r rhain yn gweithio gydag artistiaid sy'n creu cerddoriaeth yn y ddwy iaith.

Mae ein cynllun, Noson Allan, yn cefnogi grwpiau cymunedol i hyrwyddo sioeau yn eu lleoliadau sy'n cynnwys cerddoriaeth Gymraeg. Cyn y pandemig roeddem ni'n gweithio gyda PYST a Dydd Miwsig Cymru i annog cymryd rhan gan hyrwyddwyr ifanc ym maes cerddoriaeth Gymraeg. Gobeithio gwneud hyn eto pan fydd amgylchiadau'n caniatáu.

Mae Pwyllgor Cymraeg y Cyngor yn craffu ar ystod, effaith ac effeithiolrwydd ein gweithgarwch Cymraeg. Mae'n ystyried ein gwaith presennol, pennu blaenoriaethau at y dyfodol ac archwilio'r data ariannu a'i gyflwyno yn ein Hadroddiad Blyneddol am y Gymraeg.

Rydym ni hefyd yn cydnabod bod bron i 80% o siaradwyr Cymraeg yn byw mewn cymunedau sydd dan anfantais economaidd. I gefnogi hygrychedd, rhaid cydnabod bod llawer yn profi rhwystrau oherwydd tlodi i gyrraedd cerddoriaeth a'r celfyddydau.

Argymhelliad 10

Mae llawer o adeiladau y tu allan i ardaloedd trefol – gan gynnwys canolfannau celfyddydol – yn cael arian cyhoeddus, naill ai gan awdurdodau lleol neu asiantaethau fel Cyngor y Celfyddydau. Dylai arianwyr ystyried gosod amodau ar eu grantiau i agor y lleoedd yma i gerddorion ymarfer ynddynt, lle y bo'n bosibl.

Mae'r lleoliadau a ariannwn gan refeniw fel rhan o Bortffolio Celfyddydol Cymru yn fwy nac adeiladau. Mae'r timau sy'n eu rhedeg yn gweithio'n agos gyda'u cymuned i'w gwasanaethu. Mae hyn yn wir hyd yn oed yn ystod y pandemig.

Rhaid iddynt hefyd gynhyrchu incwm o'u hadnoddau, gan gynnwys o logi ystafelloedd yn fasnachol. Rhaid cadw'r ddysgl yn wastad. Pan fydd galw gan y gymuned am wasanaeth ac nad oes unrhyw gyfleusterau addas eraill, byddem ni'n annog y lleoliad i ddod o hyd i ffyrdd o ddiwallu'r angen. Ond rhaid ystyried anghenion grwpiau eraill hefyd yn y gymuned a'r hyn sy'n ymarferol ac yn ariannol bosibl. Weithiau mae costau sylweddol ynghlwm wrth agor drysau a chynnig lle.

Wrth inni gefnogi a monitro lleoliadau yn y Portffolio, gwnawn yn sicr eu bod yn gwneud gwaith blaengar a bod yn ganolbwynt creadigol i'w cymuned a gallai cynnig lle i ymarfer fod yn rhan o hynny.

Argymhelliad 11

Dylai fod cymorth a mentora i bobl ifanc yn y diwydiant cerddoriaeth fyw ar gael – fel yr oedd ar gael drwy brosiect Forté a Rhwydwaith Hyrwyddwyr Ifanc yn y De – ond i Gymru gyfan. Dylai gynnwys swyddi megis rheolwyr, hyrwyddwyr ac asiantau. Dylai'r Cyngor ystyried yn gryf ariannu sefydliad cenedlaethol felly yn ystod ei adolygiad buddsoddi.

Rydym ni wedi cefnogi prosiect Forté (a'i raglen, Sonig, sy'n cynnwys Rhwydwaith yr Hyrwyddwyr Ifanc). Rydym ni'n sianeli ein cefnogaeth drwy Gyngor Rhondda Cynon Taf ers sefydlu'r prosiect.

Roeddem ni wedi rhoi costau Ymchwilio a Datblygu i ystyried model Cymru gyfan (Beacons) ac mae Cymru Greadigol wedi'i gefnogi hefyd. Rydym ni wedi'n harwain gan Forté a chanolbwyntio ar ddatblygiad a lles yr artist a'r effaith y cafodd hyn ar yr artistiaid ifanc ac ar eu tîm.

Yn yr hydref byddwn ni'n dechrau ein Hadolygiad Buddsoddi, ein hymarfer pum mlynedd i wahodd ceisiadau gan sefydliadau sy'n dymuno fod yn aelod o'r Portffolio a chael arian refeniw. Nid yw'n briodol inni ragweld diwedd y broses, ond bydd cydraddoldeb, amrywiaeth a chyrhaeddiad yn ganolog i'r canlyniad.

Ond yn y Portffolio presennol mae:

- Cerdd Gymunedol Cymru
- Celfyddydau Ieuencid Cymru
- Canolfan Gerdd William Mathias
- Tŷ Cerdd
- Cerdd Fyw Nawr
- trac

ac mae pob un yn datblygu cyfleoedd cerddorol i bobl ifanc.

Argymhelliad 12

Dylid ehangu'r rhaglen Gorwelion fel bod artistiaid yn cael rhagor o gyngor a chymorth i ddatblygu gyrfa i'w cymryd at y lefel nesaf.

Sefydlodd y Cyngor Orwelion gyda BBC Cymru. Rydym ni o hyd yn ariannu'r prosiect yn flynyddol. Eleni yn arbennig roedd y cynllun wedi cefnogi'r nifer mwyaf o artistiaid duon a lleiafrifoedd ethnig ac enghreifftiau o gerddoriaeth MOBO. Rydym ni wedi ymdrechu i gynnal lefel ein harian pan na allai ein partner gynnal ei ochr ef. Eleni, roeddem ni wedi cynyddu'r arian i Orwelion a'u menter Lawnsio sy'n cynnwys grantiau i gefnogi talent gerddorol sy'n dod i'r amlwg i gael hyfforddiant.

Rydym ni wrth ein bodd bod Cymru Greadigol hefyd yn cefnogi Gorwelion eleni. Byddwn ni'n parhau i drafod cymorth yn y dyfodol, gan ganolbwyntio'n benodol ar gysylltiadau â'r diwydiant.

Tan eleni rydym ni hefyd wedi bod yn bartneriaid i Lywodraeth Cymru i gefnogi Momentwm Sylfaen PRS i artistiaid sydd ar fin croesi trothwy yn eu gyrfa. Cymru Greadigol sydd wedi arwain ar hyn ond byddwn ni'n archwilio llwybrau eraill i barhau i gynnal ein gwaith gyda'r ddau bartner. Byddwn ni'n adlewyrchu ein blaenoriaethau o ran cydraddoldeb a chyrraedd yn yr arian a roddwn.

O ran yr argymhellion eraill, megis porth gwe i gerddoriaeth, hoffem ni dynnu sylw at AM. Gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru mae'n datblygu llwyfan ar gyfer y celfyddydau digidol ac ar-lein, gan gynnwys cerddoriaeth, i dyfu cynulleidfa gartref sydd ar gynydd. Yn hytrach na chreu llwyfan newydd, dylem gefnogi cerddorion i ddefnyddio'n well y llwyfannau y mae'r gynulleidfa yn ei hoffi'n barod.

Wrth gwrs, fel y mae ar hyn o bryd, nid yw'r fargen fasnachol rhwng Prydain ac Ewrop yn caniatáu symudedd rhwydd i artistiaid. Felly bydd teithio yn Ewrop yn ddrutach a mwy cymhleth. Bydd hyn wedyn yn effeithio ar yr amrywiaeth o gerddorion a all berfformio yng Nghymru. Mae ein cydweithwyr yng Nghelfyddydau Rhyngwladol Cymru yn gweithio'n agos gyda Chynghorau Celfyddydol eraill ym Mhrydain a chyrrff yn y maes i bwysu am newid a chynnig gwybodaeth ymarferol. Rhan bwysig o'r gwaith yw sefydlu Pwynt Gwybodaeth i gynghori am deithebau.

Cyngor Celfyddydau Cymru
Ionawr 2021

Nick Capaldi

Cyngor Celfyddydau Cymru

08 Mawrth 2021

Annwyl Nick,

Diolch am eich llythyr ar ran Cyngor Celfyddydau Cymru yn ymateb i adroddiad y Pwyllgor: 'Clyw fy nghân: ymchwiliad i'r diwydiant cerddoriaeth fyw'. Mae'r Pwyllgor yn ddiolchgar iawn ichi am ymgysylltu â ni yn y maes gwaith hanfodol hwn.

Mae'n bwysig nodi mai dyma'r tro cyntaf i un o bwyllgorau'r Senedd geisio archwilio materion sy'n ymwneud â'r diwydiant cerddoriaeth fyw yng Nghymru. Nod y Pwyllgor oedd deall y sector pwysig hwn drwy raglen helaeth o gasglu tystiolaeth ac ymgysylltu a gynhaliwyd dros gyfnod o 18 mis.

Roedd dull y Pwyllgor o gasglu tystiolaeth yn cynnwys dulliau ffurfiol ac anffurfiol, gan gynnwys ymgynghoriad ysgrifenedig, sesiynau tystiolaeth lafar, digwyddiadau wyneb yn wyneb â rhanddeiliaid, ymgysylltu ar-lein, a gwaith allgymorth mewn digwyddiad ar gyfer y diwydiant.

Mae'r Pwyllgor yn nodi'ch sylwadau ynghylch yr angen i sicrhau bod amrywiaeth o leisiau'n cyfrannu at y broses o gasglu tystiolaeth. Er ein bod yn cydnabod bod modd gwneud mwy bob amser i glywed gan gynulleidfaoedd amrywiol ac anoddach eu cyrraedd, hoffwn eich sicrhau y cafodd y dull o gasglu tystiolaeth ei gynllunio gyda'r nod o roi cyfle i gynifer o bobl â phosibl gyfrannu.

Rydym yn cydnabod bod gennych brofiad sylweddol yn y maes hwn, felly byddem yn croesawu unrhyw syniadau penodol sydd gennych ynghylch sut y gallai'r Pwyllgor ymgysylltu'n well â chynulleidfaoedd amrywiol yn y dyfodol. Yn hynny o beth, hoffwn hefyd gynnig bod swyddogion sy'n cefnogi'r Pwyllgor yn cwrdd â chynrychiolwyr eich sefydliad i drafod hyn ymhellach a chofnodi unrhyw wersi ar gyfer y dyfodol.

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

✉ SeneddDGCh@senedd.cymru

☎ 0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

✉ SeneddCWLC@senedd.wales

☎ 0300 200 6565

Wrth edrych ymlaen, rydym yn agosáu at y Diddymiad ac etholiadau'r Senedd ym mis Mai. Hoffwn ddiolch i chi eto ar ran y Pwyllgor am eich parodrwydd i ymgysylltu â'n gwaith a gobeithio y bydd hyn yn parhau gyda'r pwyllgor sy'n ein holynu yn y Chweched Senedd.

Yn gywir,

Bethan Sayed.

Bethan Sayed AS

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

